

מצוות התלויות בארץ

עלון תורני שבועי בעניני אגדה והלכה אקטואלית

פרשת בהעלותך

פסוק:	קובלנקה:	לונדון:	פריז:	ניו יורק:	ת"א:	ב"ש:	חיפה:	י-ם:	כניסת חג:
ר'ני ושמה':	20:07	20:44	21:21	20:04	19:23	19:23	19:18	19:07	כניסת חג:
פרשת נשא בחו"ל:	21:20	22:26	22:55	21:14	20:27	20:24	20:28	20:24	צאת השבת:
	21:49	22:27	23:04	21:36	20:57	20:57	21:01	20:59	ר"ת:

דבר ה' זו הלכה

מעובד מתוך ספרי הגרש"ז רד"ק שליט"א ראש המכון

ברכת לחם פשתן שהוסיפו לו גלוטן

הנה בחמשת מיני דגן ישנם כמה מרכיבים והעיקריים שבהם הם העמילן והגלוטן. הגלוטן הוא חלק מחלבוני החיטה, והוא החלק המדביק שקושר את המים עם הבצק והכולא את הפחמן כך שהבצק יתפח.

כמות הגלוטן בחיטה משתנה ותלויה באזורי הגידול ובאקלים בהם. בחלקו החיצוני של גרעין החיטה ישנו פחות גלוטן מחלקו הפנימי ולכן בקמח מלא יש פחות אחוזי גלוטן אך מוסיפים לו גלוטן חיצוני כדי שייסיע בתפיחה ובגידול העיסה. גם בקמחים שאין בהם גלוטן כגון קמח פשתן, קינואה או אורז מוסיפים גלוטן חיצוני מהטעמים הנזכרים.

בהשקפה ראשונה נראה שכיון שמעורב בקמחים אלו ממין החיטה ברכתם מוזנות כברכת חמשת המינים כדברי רב ושמואל בגמרא ברכות [לו, ב] "כל שיש בו מחמשת המינים מברכים עליו בורא מיני מזונות". והיינו שלא הולכים בזה ע"פ הכלל הגדול בהלכות ברכות שמברכים על העיקרי והיינו החשוב יותר שהוא בעיקר נאכל והשני רק נותן טעם, או ששניהם נותנים טעם אך מין אחד הוא הרוב. וחיידו רב ושמואל שכשהתערבות כוללת מחמשת המינים, דינה כעיקר התערבות - אם הוסיפו אותו בכדי לקבל את טעמו.

אלא שבאמת אין המקרה שלנו דומה לדין זה כיון שהגלוטן אינו ניתן בכדי להוסיף טעם כיון שאין בו טעם, והתועלת שלו היא לאפיה, והוא רק מסייע שאין בו ממש להנאת החיך. וזה נכלל בדברי תוס' בברכות שם שעל קמח שנותנים לתוך פולין או עדשים, אם הוא בכדי שייסעוד את הלב ברכתו מוזנות ואם לדבק בעלמא לא. וע"כ כיון שהגלוטן אינו סועד את הלב או נותן טעם אלא ניתן לשם הדבקה אין ברכתו מוזנות.

אך יש לעיין בזה ע"פ הסבר הפני יהושע [בסוגיא שם] שכתב בדברי רב ושמואל שעל תערובת עם חמשה מיני דגן יש לברך מוזנות, שהטעם הוא לא משום שהם מזינים אלא משום עצם חשיבותם שנכללים בכלל חיטה ושעורה, וא"כ שמא גם בנד"ד יברכו מוזנות על לחם פשתן וכד' שהוסיפו לו גלוטן שהוא חלק מחמשת המינים החשובים.

אך אין בטענה זו ממש כיון שכל עיקר החשיבות של חמשת המינים היא בעודם כמות שהן אך לא ניתן לומר על חלק הגלוטן הנלקח מהגרעין לשם הדבקה והתפחה שיש בו חשיבות מין דגן.

ואין לחלק ולומר שהוספת הדגן לתערובת היא לא רק לדבק בעלמא אלא פעולתה ניכרת כיון שע"י הגלוטן עומד הלחם במראה נפוח דביק ושלם. אך אין לחלק כך כיון שאין הדבר תלוי במראה כלשון הרמב"ם "כל דבר שמערבים אותו כדי לדבק או כדי ליתן ריח או לצבוע את התבשיל ה"ז תפלה לו". וכן איתא בפוסקים שאף המוסיף לחם גמור לתערובת אם זה לדבק ולא לטעם, אף אם כוונתו לנפח התערובת, חשיב לדבק וברכתו שהכל.

וכן משמע בתשובת האבני נור בד"ץ ברכת בשר הטחון המעורב בו קמח ע"מ להקל את אכילתו לזקן, וכתב שהברכה היא שהכל, בין אם נתינת הקמח היא כדי להקל על האכילה ע"י דיבוק הבשר, שאז דינו כנותן לדבק ולא לטעם. ובין אם תערובת הקמח מקילה על הלעיסה, - כיון שהיא לא ניתנה לשם טעם ולא כדי לסעוד את הלב. והביא שם שבתחילה היה חושב שכשנותנים הקמח בכדי להגדיל את הכמות והנפח י"ל שיברך מוזנות כיון שכוונתו היא גם על הקמח, אך למעשה אין לחוש לזה כיון שאיתא בפסקי ריא"ז שאף שנותן קמח לעבות התבשיל נשאר ברכתו שהכל, ועיי"ש עוד בדבריו.

וא"כ כ"ש בנד"ד בלחם פשתן שאין כאן לא לחם ולא קמח אלא גלוטן בלי טעם שנלקח מן הקמח שהברכה תהיה שהכל. וכן ראינו שפסק הגאון רבי משה בראנדסדארפער שברכתו שהכל, כיון שלגלוטן אין טעם וא"א להשתמש בו לאכילה לאחר הוצאתו מהקמח.

וכן הוא העיקר להלכה ולמעשה שלחם פשתן או שאר מיני מאפה שאינם מחמשת מיני דגן, אף שהוסיפו להם גלוטן, ברכתם שהכל וברכה אחרונה בורא נפשות.

(שו"ת שש משור ח"ב סימן ג')

חכמת שלמה

לקח ולימוד מן הפרשה על פי שיעורו של מו"ד הראש"ל הגר"ש עמאר שליט"א רבה של ירושלים

פרשתינו פותחת בציווי הקב"ה "בהעלתך את הנרת אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות" אומר רש"י בשם רבותינו ש'בהעלותך' פירוש הדלקת הנרות ולמה לא נאמר לשון הדלקה, ללמדך שצריך להדליק עד שיהיה הלהב עולה מאליו ולכן נאמר לשון עליה.

המושג "עד שתהיה שלהבת עולה מאליה" חשוב עד כדי כך שהתורה כתבה "בהעלתך" ולא בהדלקתך וכד', ובפרט כשמדובר כאן בהדלקת המנורה שהיא הסמל של דעת התורה שהיא אמרו רבותינו שהייתה המנורה עומדת בדרום, ושולחן הזהב של לחם הפנים היה עומד בצפון, וע"פ זה רמזו רבותינו ואמרו "הרוצה להחכים ידרים" כנגד המנורה שהיא בדרום, "והרוצה להעשיר יצפין" שזה כנגד השולחן שהיה בצפון, ששולחן מראה על עושר, והמנורה היא מסמלת את החכמה של התורה כיון שהחכמה היא אור כמ"ש "כי נר מצוה ותורה אור" וכמ"ש "ליהודים היתה אורה ושמחה" ואמרו חז"ל "אורה זו תורה" כיון שע"י שניתנה להם הרשות ללימוד תורה נהיה להם אורה בכל מושבותם.

וכן אצלנו "בהעלתך את הנרות" כל לימוד התורה וקיום המצוות צריך שיהיה בבחינת 'בהעלותך' לא מספיק ללימוד ולקיים את התורה באופן שטחי והאדם נשאר על עומדו כקודם לכן, אלא צריך שהתורה תעלה את האדם, התורה מצווה על כל יהודי "בהעלותך" תעלה את עצמך עם לימוד התורה וקיום המצוות.

וידוע שבנרות המנורה שהם שבעה כלולים כל ענייני העולם שהם מחולקים לשבעה וכולם צריכים להיות מוארים באור התורה ועל זה אומרת התורה "אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות" ואור זה הולך ומוסיף וכמו לגבי חנוכה שקיי"ל כבית הלל שהולך ומוסיף, כך גם האדם צריך תמיד להוסיף בלימוד התורה.

בילדותי כשהייתי בישיבה שמעתי מפועל אחד [שאח"כ אמרו עליו שהוא היה צדיק נסתר] שלמד פרקי אבות במשנה "מצוה גוררת מצוה ועבירה גוררת עבירה" ופירש שהמצווה הכי חשובה היא מצווה שגוררת אחריה עוד מצוות ועוד עליה בתורה, והיינו שלפירוש זה קוראים כך: מצווה גוררת, - מצווה, שמצווה שתגרוור אותך לקדושה היא המצווה המעולה, וכן ממשיכה המשנה שם להיפך "ועבירה גוררת עבירה" שיש עבירות שהם גוררים את האדם להיפך הקדושה כמו שאומרת הגמרא "שאני מינות דגרי" וכן התאוות של העולם הזה הם גוררים את האדם לרע. ולכן מצוה התורה "בהעלותך" שהתורה והמצווה יגררו את האדם לעוד תורה וקדושה ולא רק יגררו אותו אלא יעלו וירוממו אותו מעלות אחר מעלות, וכמ"ש "סלסלה ותרוממן" שפירושו הוא שככל שאתה מתמסר באמת על התורה היא מרוממת ומנשאת אותך, לפעמים אנחנו חושבים שאנחנו נושאים את התורה, אך האמת היא שהתורה מרימה ומנשאת את האדם מעל ענייני והבלי העולם הזה.

וכיצד האדם זוכה שהתורה תקדש אותו ע"ז מסיימת התורה "כאשר צווה ה' את משה בן עשה את המנורה" שכשהאדם לומד תורה מפני ציווי ה' ולא מפני שום פניות זרות הוא זוכה שהתורה תאיר לו ותגביר אותו למעלות של קדושה וטהרה.

שנוכה להתעלות בקדושה ע"י לימוד וקיום התורה מתוך התבטלות לרצון השם יתברך

יוצא לאור ע"י 'המכון למצוות התלויות בארץ'

בראשות הגאון רבי שניאור ז. רד"ק שליט"א.

רבי עקיבא 4 אלעד. טל 03-9030580 פקס 039030891

מייל: m.torni@macon.co.il אתר המכון: hamachon.co.il

עורך: הרב יחיאל רד"ק שליט"א.

מעשה אבות

רבי אליהו בן הרוש – י"ג סיון התרמ"ג

עיר מגוריו אבותיו של רבינו היא העיר של חכמים ושל סופרים צפרו. אביו היה רבי אברהם נכדו של החכם השלם והכולל רודף צדקה וחסד כהה"ר יום טוב ז"ל ה"ן הרוש. ושם אמו הצדקת אסתר ע"ה.

להורים אלו הציץ ופרח הרב תנא דבי אליהו זצ"ל אשר היה קדוש מרחם, שנת לידתו המשווערת תקע"ז. באביב ימי עלומיו כאשר החל רוח השכל לפעמו פקח עיניו על דרכי הוריו, חזה קושי ימיהם ודוחק פרנסתם, ונשאו לבו להתדבק בעפר רגלי החכמים. ובנפש מרה עזב את בית אביו והוריו האומללים שכלל הנראה מפני מצבם לא היה סיפק בידם לבקש מלמד לבנם. ומן השמים הובילוהו רגליו עד בית הרה"ג סבא דמשפטים מוהר"ר יהושע ישראל יעקב זלה"ה ה"ן עולייל ונתאחסן אצלו. כשהציץ בו וראה חידוד שכלו הזך, אצל מרוחו עליו וילמדהו דעת ודרך תבונות. גם למד ורדה דבש תורתו מגויית הארי שבחבורה הוא הרה"ג מוהר"ר עמרם אלבאז זלה"ה וגם הוא השפיע עליו מחכמתו ואצלו השתלם בלימודיו.

כשהגיע לפרק הנושא בשנת התקצ"ז השיאו רבו רבי יהושע ישראל יעקב עם נכדתו בת בנו החכם הותיק כה"ר רפאל חיים יוסף ז"ל, הצדקת מרת מסעודה, במשך עשר שנים נולדו לו ארבעה בנות והוא ז"ל הדריכם בדרך ישרה והשתדל לזווגם רק עם בני ת"ח. את בתו מרת ג'מול השיא עם בן הרה"ג מוהר"ר מסעוד עובדיה זלה"ה מזיווג זה נולדו הרה"ג מוהר"ר ישמ"ח עובדיה בעהמ"ח שו"ת "ישמח לבב".

זיו תואר פני קודשו של רבינו היה כראות פני א-להים, שפתותיו שושנים, פיו מפיק מרגליות. עיניו היו כבושות בקרקע ולא הסתכל חוץ לארבע אמותיו. שפל רוח ונפש נענה ישביע דיבורו בנחת וקולו לא ישמע. אוהב שלום ורודף שלום, ובמתק שפתיו היה משים כל מעקשים למישור. מטבעו ומוגו הטוב היה בורח מן השררה ומן הכבוד ונחבא אל הכלים והיה שונא את הרבנות. ועד שפעם אחת העמיסו עליו קהל עדתו ונתנו על שכמו משרת הרבנות, נקטה נפשו ממנה, ולא עברו ימים עד שפרק עצמו מן הדין. באחד ממכתביו להרה"ג מוהר"ר א"י צרפתי זלה"ה אשר פקד עליו להכנס בריב אנשים שנתעצמו בדינם כתב: "וביטול תורה קשה מכל מה שקדם. ומיום הכנסי לתגר זה הייתי נבהל לא דעת ולא

תבונה. ואם ישבתי ללמוד גם בלא דעת ולא כוונה. ואצלי היה מן הנמנע ליבטל בשום דבר אם ימדו שמים ממעל. ומי שהדין עמו יהיה א-להיו עמו ועל. לולי שיצא הדבר מפי קדוש ונאום הגבר הוקם על".

פרנסתו הייתה דחוקה וקים את התורה מעוני ובכל זאת קרוביו העניים היו מאוכלי שולחנו, והיה משיאן סמוך לפרקן ומשגיח עליהם כל הימים. גם לאביו הישיש היה שולח כפעם בפעם כמתנת ידו אם מעט ואם הרבה. אחרי מות אביו הביא גם אמו לביתו לדאוג על כל צרכיה בעינא פקיא. מה שהיה מגיע לו מקופת העניים בחילוק הקמח היה משלח לעניים שהיו מתביישים לקבל, נגד רצונם של בני ביתו שהיו צריכים גם הם לאותו הקמח.

רבינו היה חבר ב'חברא קדישא' בחברת הרוחצים ושמורו עליהם לראש. ובחן שפתותיו הטיל עליהם מס חודשי לצורך הספקת ביקור חולים עניים. אף לעת הצורך היה עושה בביתו תבשילין שהיו נחוצים למאכלם. פעמים רבות היה מתענה בימי השובבי"ם עם היותו חלוש המוגז. מדי שנה בשנה בערב הפסח היה משתדל בעשיית המצות ומחלקן. בחג הסוכות היה עושה סעודה לעניים שאוכלים ושותים וחוגגים ויוצאים מביתו שמחים וטובי לב. היה נוהר שלא לשתות אפילו מים מחוץ לסוכה. בשבתות השנה היה מנהגו להניח חתיכה חיה בתבשילין כמוכרז בשו"ע או"ח סי' רנ"ג. היה נוהר מאוד מאכילת פירות וירקות מחשש תולעים ולא היה אוכל פולים לחים. גם חמאה לא היה אוכל אם לא היה ישראל רואה החליבה. לא טעם בבתי אחרים אף בסעודת מצוה כ"א זרעונים קלויים שהיו מונחים כל הסעודה לפניו. היה מדקדק בכל דרכיו והילוכו וביותר בדיבורו.

כל עתותיו היו מוקדשות ללימוד התורה דרכו בלימודו הייתה רק עיון אמיתי וישר. מן הבוקר עד עלות המנחה היה לומד בשיבה ובערב היה מתבודד ולומד בחדרו עד שהיה נרדם וספר בידו.

לעתות בצרה כגון בזמן עצירת גשמים היה דורש ומטיף מילין. כתב ידו היה נאה להפליא. חיבר פירוש נאה בלשון צח על התורה ומאמרי רז"ל וכן חיבר פירוש על סדר ההגדה בשם "כוס אליהו". גם נמצאים ממנו פסקי דין המודפסים בספר "הלכה למשה". הסתלק ביום י"ג לחודש סיון התרמ"ג זכותו תגן עלינו אמן.

מילי דהסידות

אורח חיים למעלה למשכיל

כתוב בספר משלי [פרק ט"ו פסוק כ"ד] "אורח חיים למעלה למשכיל למען סור משאול מטה". ונבאר פסוק זה בב' אופנים, הא' בהקדים מה שצריך כל אדם להיות שלם הן בסור מרע והיינו במצוות לא תעשה, ובעשה טוב והיינו במצוות עשה. ועל ידי מצוות מעשיות היינו מצות עשה וזכה האדם לחיים נצחיים להיות נפשו צרורה בצרור החיים, כמו שכתוב "אשר יעשה אותם האדם וחי בהם". ועל ידי סור מרע היינו שמירת מצוות לא תעשה ניצול האדם מדינה של גהינם. וזהו רמז הפסוק עצמו: שעל ידי שתהיה סור מרע דהיינו מן העבירה תסור מן הרע דהיינו מהגהינם שנרקא 'רע' כמו שכתוב "וגם רשע ליום רעה" וכמו שמובא כן על פסוק זה בילקוט שמעוני. ועל ידי שתהיה "ועשה טוב" דהיינו על ידי קיום מצוות מעשיות הנקראות בדברי רז"ל 'מעשים טובים' יעשה האדם טוב לעצמו היינו רב טוב הצפון וחיים נצחיים.

ולשמירת ולעשיית זכרון ותוקף תמיד על שמירת ועשיית ב' דברים אלו עשה ה' את השמים ואת הארץ. דהיינו שמן השמים לרום מהם ילמד לשמור את דרך החיים היינו מצוות מעשיות. וכמו שאמרו ומשלו על זה חכמי המוסר על פי מעשה בהולכי דרך שטעו בדרכם וראו פרוש אחד עומד במגדל, אמרו לו הודיענו דרך זו נלך, הראה באצבעו לשמים, אמרו לו האץ, אמר להם הכינו צידה לדרככם וכו'. והכוונה לדעתי שהראה להם לשמים שהם גבוהים ורחוקים הרבה מאד מהאדם, וזהו על מנת ללמדם אגב אורחיה שכפי ריחוק הדרך יצטרכו צידה מרובה והכנה גדולה ממצוות מעשיות. על דרך אומרים ז"ל "אורחין רחיקין וזורדין קלילא", וזהו אומרו הכינו צידה. וזהו ג"כ כוונת הפסוק באיוב "הבט שמים וראה ושור שחקים גבהו ממך" וכלומר דלפי גובהם וריחוקם ממך צריך אתה לעשות הכנה כנגד זה.

ודבר הב' עשה ה' ליזכרון תמיד לאדם כדי שיהיה הוא סר מרע והיא בריאת הארץ שהיא קרובה אל האדם, וזהו על מנת ללמד דעת לאדם כי הוא קרוב לשוב אליה, כי ימיו כצל עובר וישוב העפר על הארץ כשהיה, ועל ידי שישים זאת על לבו אז יכנע לבבו מלעבור על מצוות לא תעשה וינצל מדינה של גהינם.

הרי שמהשמים ילמד האדם דרך חיים לעשות מצוות עשה, ומהארץ ילמד להתרחק ממצוות לא תעשה. וזהו שאמר "אורח חיים למעלה למשכיל" ר"ל מי שירצה ללמוד אורחות

חיים, היינו את הדרך שבה יזכה לחיים נצחיים, יביט למעלה אל השמים, ולמי אני אומר כן, לאיש משכיל שישכיל וידע דכפי גובהם וריחוקם יעשה הכנה ממצוות עשה. ולמען "סור משאול" דהיינו דינה של גהינם צריך להביט מטה, לארץ שהיא קרובה, וכשידע שכמו כן הוא קרוב לשוב אליה, אזי יכנע וימנע מן העבירה, וזוהו ניצל מדינה של גהינם. ודו"ק.

ובזה אפשר לפרש הפסוקים "ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע", ואח"כ אמר "העדותי בכס היום את השמים ואת הארץ החיים והמות נתתי לפניך וגו' ובחרת בחיים". והיינו לומר "את החיים ואת הטוב" זה תחת זה, החיים תחת הטוב היינו מצוות עשה, והמות תחת הרע היינו מצוות לא תעשה. ושמא תאמר שאין לכם ממה ללמוד ולזכור תמיד על ידו עניין "סור מרע ועשה טוב", על זאת סיים ואמר "העדותי בכס היום את השמים ואת הארץ" ר"ל השמים והארץ הרי הם לכם כדמות עדים שמעידים בכס שהיה לכם ללמוד מהם כנ"ל ולא למדתם. והרי הם על פי הוראתם ולימודם כאילו "החיים והמות" עצמם "נתתי לפניך" ושניהם מונחים לפניך, והנך רואה בעיניך והיה לך ללמוד "ובחרת בחיים". ודו"ק.

או יאמר "אורח חיים למעלה למשכיל" בהקדים מה שאירע לשלמה המלך ע"ה עצמו בשאלו מאת ה' לב שומע ומבין משפט לאשורו דהיינו חפצי שמים, ולא שאל כלום מחפציו כגון אריכות ימים ועושר וכבוד וכיוצא, ונתן לו ה' גם את הכל חפצי שמים וחפציו כמו שכתוב "ען אשר שאלת את הדבר הזה ולא שאלת לך ימים רבים ולא שאלת לך עושר וגו' הרי נתתי לך לב חכם ונבון וגו' וגם אשר לא שאלת נתתי לך גם עושר גם כבוד" וגו'. הרי שהוא שאל חכמה שהיא למעלה מן הכל ובשביל כך נתן לו ה' גם שאר חפציו שלמטה ממנה. וזהו שאמר "אורח חיים למעלה למשכיל", ר"ל מה שדרך החיים לשאול בחרת לך אתה מה למעלה והיינו להיות משכיל וחכם, שזוהי המעלה העליונה והטעם "למען סור משאול מטה" שאינך צריך לשאול מה למטה ממנה כיון שבשאלה זאת לבד כולם נקבצו באו לך כאשר קרה לו הוא עצמו ודו"ק.

(מהספר ברכת אליהו לרבי אליהו בן הרוש)

משג בכשרות

שביעית [ז]

המשך דיני תוספת שביעית

מותר לקצוץ עד ערב ראש השנה עצי פרי שניטעו קודם ט"ו באב, ובלבד שישאיר מעט מעל פני הקרקע, שאין מונים שנות ערלה מחדש אלא א"כ קצץ את האילן בגובה פני האדמה. ואם קוצץ האילן בגובה פני האדמה, אפשר לעשות זאת עד כ"ט באב סמוך לשקיעה. [ויש המחייבים להשאיר גובה טפח מעל פני האדמה, לעניין ערלה, והוא הדין בדין סמוך לשביעית, אולם לדין בני ספרד העיקר להלכה כדעת השולחן ערוך, שדי אם קוצצו מעל גובה פני האדמה].

עץ או כנה [ואפילו כנת סרק] הנטועים קודם ט"ו באב, מותר להרכיב עליהם [ואפילו פחות מגובה טפח] עץ רוכב הנושא פרי עד סמוך לראש השנה. אולם לכתחילה יש לסיים את ההרכבה בזמן שתספיק ההרכבה להיקלט בכנה קודם ראש השנה של שביעית [וכדין מלאכת ההרכבה בערב שנת השמיטה כך היא דין מלאכת ההרכבה]

ירקות ועשבי תבלין, זריעתם או שתילתם מותרת עד ערב ראש השנה, [אלא שהם אסורים למאכל בשמיטה מדרבנן משום ספיחין אלא שלכתחילה יש לסיים את הזריעה באופן שיקלט באדמה קודם ראש השנה, ואפשר להקל ולזרוע עד כ"ז באלול באדמה לחה, ולסמוך על הסוברים שזמן קליטה בזרעים הוא ג' ימים. והשתל ירקות בגוש [בתבניות, כנהוג היום], אם לא התפורר הגוש בזמן השתילה, מותר לשותלו עד סמוך לראש השנה של שביעית, מאחר שבגוש לא צריך למנות ימי קליטה.

בגידולים שאין בהם איסור ספיחין [כגון פרחים], או בצורת גידול שאין בה איסור ספיחין, מותר לזרוע או לשתול [כל גידול מלבד אילנות פרי] עד סמוך לראש השנה. ולכתחילה יש לסיים את השתילה, באופן שהיא תיקלט קודם שמיטה, ובאופן האמור לעיל.

שיחי נוי זמן קליטתם הוא כעץ, אך פרחים דינם הוא כירקות, ומותרת זריעתם עד זמן האמור בירקות. ומאחר שאין בהם איסור ספיחין, ואין כל הגבלה לגביהם בשנת השמיטה - והוא הדין בעציצים שהירק הגדל בהם אין בו איסור ספיחין - על כן לכתחילה מותר לזרוע או לשתול עד ערב ראש השנה, ולכתחילה מותר להשתמש בהם בשנת השמיטה וללא חשש. אלא שכאמור יש לכתחילה לסיים את הזריעה בכל אלו באופן שהקליטה תסתיים קודם ראש השנה. ואף בעציץ שאינו נקוב שאינו אסור אלא מדרבנן, לכתחילה יש להקפיד שיקלט בו קודם השמיטה, שלא חילקו חז"ל בגזירתם.

גם מלאכות שהותרה עשייתן בשמיטה, [כגון מלאכות שמטרתם היא רק להציל את האילן שלא ימות, ולא להשביחו, או מלאכות דרבנן במצבים מסוימים] במידת האפשר חובה להקדימם לשנה השישית, או לאחר אותם לאחר השביעית אם אפשר, על מנת שימנעו במלאכות בשמיטה. ולכן על בעל השדה, המטע והגינה, לגזום את כל מה שאפשר לו לגזום קודם שנת השמיטה, וכן הדין לעניין דישון, טיפול בעשבייה, ועיבוד הקרקע.

הצטרפו
ל'בית המעשר'

הבית שלכם להפרשת
תרומות ומעשרות כהלכה

תחת פיקוחו של:
"המכון למצוות התלויות בארץ"

ניתן להצטרף ל'בית המעשר'
באתר המכון או במענה הטלפוני

03-9030580

פנת המעבדה

מוצרי מאפה (ב)

מתחם בית האפייה, הינו מקום בו יש סיכון רב להתקפה של מזיקי מחסן. ולכן חובה להעניק לכך תשומת לב יתירה.

מערך הייצור והניקיון:

על המשגיח לזהות כל חומר גלם, רמת נגיעותו ואופן בדיקתו. עם קבלת חומרי הגלם, מומלץ לבדוק את החיוב בדקה ולאחסנו בקירור או הקפאה, במידה והקירור וההקפאה של כמויות גדולות אינם אפשריים, יש לדאוג שכל החומרי גלם יהיו מאוחסנים בנפרד באריזות פלסטיק ובכל יום לבדוק רק את הכמות הנצרכת מידי יום. כמות שנותרה יש לאחסנה בקירור. יש לנקות את אריזות הפלסטיק המיועדות לאחסון לפני מילוי חוזר.

יש לבצע הדברה בשיטת ערפול לכל מתחם המאפיה בכל 20 יום לפחות. על צוות הניקיון לבצע ניקוי יומי של כל משטחי הלישה, והכלים לסוגיהם. בסוף כל יום, יש לשאוב את שאריות הקמח מעל המכונות ובשאר המקומות שמצטבר בהם קמח. עם שואב, או ידנית. בנוסף בסוף כל יום יש לגרד את כל שאריות הבצק ולנקות את המקום היטב, ובסוף כל שבוע נקיון יסודי.

רצוי וחשוב מאד שכל העיסוק בקמח, אחסונו, ניפוי וכו', יהיה בחדר נפרד משאר מערכות הלישה והאפייה. ויש להקפיד שחדר זה יהיה סגור כל העת ככל האפשר. יש להשתדל ככל האפשר לאחסן קמח לזמן הקצר ביותר ולכמות הנצרכת ולא יותר. יש

להקפיד לא לאכסן את שקי הקמח על משטחים מעץ, שעלול לשמש אכסניה לחרקים. כמו כן יש להקפיד שהחדר יהיה מאוורר ולא אטום.

את הקמח יש לנפות בכל יום, קיימות בשוק נפות שונות ומגוונות בשוק, הן ליצרן המוסדי והן ליצרן הביתי. באופן כללי ניתן לומר שליצרן המוסדי מומלץ להשתמש בנפה צנטריפוגלית. וליצרן הביתי מומלצת הנפה החשמלית ברשת בעלת צפיפות של 70 מ"ש.

קמח שנותר בחוץ בסוף יום עבודה, אם נשאר בחוץ יש לנפותו שוב, ובאם אוחסן במקרר ניתן להשתמש בו ללא ניפוי חוזר עד 21 יום ובאם אוחסן בהקפאה, אפשר להשתמש בו ללא ניפוי בכל עת שירצה. את הנפות חלקיהם ואביזריהם יש לנקות מידי יום בסוף העבודה וכן לבדוק שהרשת תקינה ושלימה. יש לנקות את כל מערך לישת הבצק משאריות הבצק ע"י שפשוף במים, או גירוד, לחץ אויר ושאיבה. נפה ביתית לאחר השימוש בה, יש לנערה היטב, ואחת לתקופה יש לפרקה ולנקותה באופן יסודי.

מערך האחסון ושרשרת השייוק:

גם במוצרים לאחר אפייתם, צריכים זהירות, שמירה וניקיון יסודי במיקום האריזה. במוצרי מאפה שנמכרים פתוחים על גבי מגשים, חובה להגן על המקום מפני מעופפים למיניהם, ולכן חובה לשטוף מידי יום את המגשים לכל יצטברו בהם שאריות, ומידי שבוע לנקות באופן יסודי את המגשים ואת המקום שהם עומדים עליו.

ארון לחם, וכן מכונה לפריסת לחם גם בבית פרטי, יש לנקות היטב ובאופן יסודי אחת לשבוע.

פיזורי לחם נגיעים בחיפושיות מחסן

מכותלי קו ההלכה

שאלות בעניני נקיות חרקים בקטניות מאת מו"ר ראש המכון שליט"א

שאלה (ח) בפלפל טרי/גמבה, הרב כתב שמספיק שטיפה טובה מבפנים ומבחוץ. בחוברות של העדה החרדית וכן הרב ויא כתבו שחייב לחצות ולחשדות במי סבון. האם כיום הרב מודה לכך?

אפשר לעשות את אותה פעולה גם בלי השרייה, להכניס כל מברשת עם סבון ולשטוף היטב לאחר הורדת ראש הפלפל, מבפנים או מבחוץ, אין חובה לחצות.

שאלה (ו) בשומר הרב כתב שיש להשרות השכבות במי סבון. האם אפשר להסתפק בשטיפה טובה תחת זרם מים חזק?

חרקים רבים חודרים בין שכבות השומר, והדבר העיקרי הוא אכן פתיחה של שלב ולשטוף היטב תחת זרם מים, כל פינה בפרט במקומות המסתור.

שאלה (ז) בתאנה לחה הרב כתב שמועיל אם הותכים התאנה לשניים ולברוק אחר רימות. ועדיף להשרות במים ולברוק את המים. מה הדין אם השרתי את התאנה במים ולא ראיתי כלום, האם בודאי שאין רימות בתוך התאנה?

ברגע שהכנסת את התאנה לתוך צלוחית עם מים וגרמת שיתנועע בפנים הפרי עם כל נימיו, כל אשר אינו מחובר, סופו לצאת אל המים, ואם לאחר הפעולה, לא נפל כלום, הרי שהתאנה בחזקת נקיה.

שאלה (ח) בתאנה יבשה, גם בזה הרב התיר ע"י בדיקה טובה כמפורט שם. האם גם בימינו ההיתר תקף?

בהחלט, רק הבדיקה חייבת להיעשות בנחת, חייב להוריד כל החלק הכהה בפנים [כל שיש ריכוז 'דיבה' בצבע כהה], עד אשר תוכל לשקף מצוין ממול מקור אור, ולאחר בדיקה זו, אם נמצא נקי הרי שזה מאושר לאכילה.

שאלה (א) בגרעיני חמניות הכנתי שיש לברוק כל גרעין בפני עצמו ולא להסתפק בבדיקת מדרגם?

גרעיני חמניות הם הנגועים ביותר משאר מיני הגרעינים, וכמעט בכל אריזה יש נגיעות של כמה גרעינים, ולכן כתבנו שמן הנכון לברוק כל גרעין לפני אכילתו.

שאלה (ב) בבדיקת אורז (וחיטה) הרב כתב שאחרי שכררו את האורז יש לעשות בדיקת בטחון ע"י הצפה במי מלח. שמעתי רבנים שאומרים שהיום האורז הוא נקי מאוד ויש להסתפק בברירה ויזואלית קלה ולא צריך יותר מזה. האם הרב מסכים לכך?

טועים ולא בקיאים במציאות. האורז המוסדי ודאי נגוע, באורז הקמעונאי, תלוי בין החברות והסוגים, ובחלקם עדיין מוצאים נגיעות, עוד מוקדם לפתור את כל האורז מבדיקה.

שאלה (ג) באפונה יבשה ועדשים שלמים הרב כתב לעשות בדיקת מדרג ע"י שחוצים את הגרגירים לשנים. ניסיתי לעשות כן וזה מאוד קשה. האם אפשר לדלג על כך?

לא. לאחר ריכוך זה אפשרי, אפשר את המידגם להשרות במים חמים, ואז קל יותר לפתוח. לבקיאים, יתכן לזהות סימני נגיעות גם מבחוץ, אולם קשה להורות כן לכלל הציבור.

שאלה (ד) בתבלינים כמו פלפל שחור ופפריקה טחונים בקופאות הרב כתב שיש לפזר על משטח ולברור. מכיוון שזה בדיקה קצת קשה האם אפשר להקל בזה באופן שרואים שטיב המוצר הוא טוב ונקי?

איך רואים? אפשר לאחר הפתיחה, לוודא שבזמן השפיכה הזרימה אחידה, ואין גושים או קורדים, ואז לאחסן בקופסא ולשומרה במקפא ללא הגבלה או במקרר עם הגבלה, וכך להשתמש מכאן ואילך ללא צורך בבדיקה.

קו ההלכה והכשרות

בראשות הגאון רבי שניאור זלמן רווח שליט"א

הנהגות יום ביומו באורח חיים ויורה דעה ♦ כשרות המזון ♦ כשרות חו"ל
מצוות התלויות בארץ ♦ חרקים במזון ♦ טפילים וכשרות הדגים

03-7528999

פקס: 03-7528992 מייל: b.m@macon.co.il

שעות פעילות
בית ההוראה

ימים א.ג.ה

13:15-14:00 19:15-20:00

ימים ב.ד.

13:15-14:00 18:15-19:00

יום שישי

12:15-13:00

המענה ינתן
ע"י רבני בית ההוראה
בשעות פעילות בית ההוראה

בשאר השעות
ינתן מענה על ידי הרבנים
המופיעים בתפריט